

Seniorgymnázium

1992-2012

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek

Obsah

Bylo – nebylo a je... <i>Jiřina Veselská</i>	3
Laudatio ke 20. výročí „Seniorgymnázia“ ve Frýdku-Místku <i>Josef Hromádka</i>	5
Mých třináct let vedení Seniorgymnázia a Seniorklubu <i>Anna Volná</i>	9
Historie a současný systém Seniorgymnázia <i>Dana Ramíková-Marek Weissbrod</i>	10
Lektoři Seniorgymnázia <i>Dana Ramíková-Marek Weissbrod</i>	14

1992-1996

Seniorgymnázium - kontakt

E-mail: seniorgymnazium@gmail.com

Tel: 734 513 842, p. Dana Ramíková

Vydalo: Muzeum Beskyd frýdek-Místek, příspěvková organizace, 2012

Sestavili: Dana Ramíková a Mgr. Bc. Marek Weissbrod, jazyková korektura: Mgr. Zuzana Boturová

Fotografie: © Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, p. o.

Bylo – nebylo a je . . .

Mgr. Jiřina Veselská

Dvacet let je v životě člověka krátká doba – roste, osamostatňuje se, vzdělává se, hledá nové kontakty. Říci, že dvacet let v existenci Seniorgymnázia je krátká doba, by nebylo zcela přesné. Pravděpodobně ani největší optimisté nepředpokládali, že projekt vytvořený pro poměrně úzkou věkovou skupinu zájemců přetrvá až do svých dvacetin.

Když vzpomínám na první kroky příprav programu, oslovování lektorů, získávání prvních účastníků, musím připomenout nejprve situaci kulturních institucí ve městě na počátku devadesátých let, která byla jedním z důvodů hledat nové cesty činnosti. Bouřlivá léta nového desetiletí byla pro většinu zařízení, která byla pověřena organizováním kulturních pořadů, zájmových sdružení i programů pro seniory, značně svízelná. Tyto instituce hledaly své nové místo v životě okresu i města, řada jejich pracovníků odcházela. Z mnoha podnikových a profesionálních subjektů zůstaly pouze dvě instituce s celookresní působností – knihovna a muzeum, které se snažily více otevřít veřejnosti, hledaly nové formy programů. Zatímco knihovna měla své úkoly přesně stanoveny, muzeum ve frýdeckém zámku muselo zcela změnit styl své práce a zejména kontakty s návštěvníky. K výrazně odborně zaměřenému programu instituce bylo nutné v poměrně krátké době připojit akce pro veřejnost, které by byly založeny na bohatých fondech sbírek a odborné kvalifikaci muzejních pracovníků.

Druhým a nesporně stejně významným podnětem pro realizaci bylo postavení seniorů, zejména těch, kteří žili osamoceně. Z každodenního shonu a starostí se najednou, zejména pokud ztratili celoživotního partnera, dostávali do izolace, ne každý z nich rád vyhledával nové kontakty a známé v kavárně nebo na lavičce v parku. Ale setkat se s dalšími zájemci o kulturní programy, něco nového se dozvědět, zajít na výstavu nebo absolvovat vycházku bylo přijatelným řešením.

Jako poslední důvod bych ráda připomenula skutečnost, že muzeum bylo a je institucí zaměřenou na paměť minulých generací a její dokumentaci, kde je spoluúčast pamětníků, zejména pro historické obory, nevyhnutelná.

Kde se vzal název Seniorgymnázium? Byl výsledkem symbolického spojení dvou záměrů: aby se mohlo muzeum seniorům přiblížit a úzce s nimi spolupracovat, založí pro ně všeobecně zaměřenou „školu“ - sice jen střední, tedy gymnázium, nikoliv univerzitu, neboť vysoká škola neměla ve městě tradici a realizace takového projektu by byla nad naše síly. A protože naši studenti byli již školním lavičím odrostlými, přibýlo slovo senior. Od nápadu k otevření prvního semestru neuplynulo ani půl roku.

Podmínky v zámku i v odborném zázemí muzea pro koncipování nového, neotřelého, ale také neověřeného programu se zdály být dobré, ale jeho realizace a zejména obsahová náplň vyžadovala mimořádné nasazení všech zúčastněných.

V nabídce programů se otevíral prostor pro nový druh aktivit, založený na úzké spolupráci mezi pracovníky muzea a veřejností. Velkým otazníkem ale byl skutečný zájem těch, kterým byl program určen.

Přes všechny pochopitelné obavy z neúspěchu se začal na jaře roku 1992 formulovat program pro pravidelná setkávání seniorů na půdě muzea. Tento program byl postaven na součinnosti všech odborných pracovníků muzea, to totiž nemělo prostředky na honoráře profesionálních lektorů. Pracovníci muzea – historici, přírodovědci a lektoři se nezištně, zejména v prvních letech existence gymnázia, na jeho obsahu podíleli velmi aktivně. Protože muzeum řešilo na poli odborném velmi náročné úkoly, byl zvolen dvoutýdenní interval setkávání, předpokládaný počet zájemců jsme odhadovali na dvacet osob. Celá struktura kopírovala školní rok – dvě pololetí, tři ročníky zakončené „maturitou“.

Záměr byl konzultován se zástupci Klubu důchodců a při poslední schůzce jeho členů před prázdninami byl projekt prezentován. Už zde se přihlásili první odvážní. Bylo jich na třicet a s výjimkou dvou statečných rytířů, samé ženy. „Školní rok“ započal v září, mezi oběma cykly – podzimním a jarním - byla vánoční přestávka. Každý programový blok trval tři hodiny – skládal se z odborné přednášky historické, uměleckohistorické nebo přírodovědné, dále z besedy na témata, která se v muzeu dokumentovala, z prohlídky výstav, sbírek nebo z prezentace záměrů muzea.

V seznamu lektorů bychom našli odborné pracovníky, ředitele muzea, z externistů zástupce města, lékaře, kronikáře, zahrádkáře. Široká škála spolupracovníků umožňovala velmi pestrý program, který ale předpokládal aktivní spolupráci našich „studentů“. Poměrně záhy si uvědomili, že jsou pro své znalosti, vzpomínky a zkušenosti pro muzejní pracovníky nejen nepřebornou studnicí informací, ale že mohou být i dárci sbírkových předmětů, které ve fondu muzea dosud chyběly. V řadě případů nebyl náplní programu jen pohled do historie, posluchači chtěli znát záměry města, nové technologie. Jejich přáním byla např. účast v kurzu ovládání počítačů, které byly v roce 1994 stále novinkou.

Máme-li usuzovat z reakce prvních účastníků a z jejich hodnocení programu, pro svou pestrost a také neotřelost se jim jevil jako mimořádný. Jejich vztah k muzeu se výrazně posílil a sami se chtěli podílet na výběru lektorů a témat. Popularita této neobvyklé „školy“ rostla, v následujícím ročníku přibýlo dalších třicet posluchačů. V dalších letech tomu bylo obdobně.

Zážitkem pro všechny, nejen pro posluchače, ale hlavně pro nás, byl první závěrečný test po třech letech. Předcházelo mu nejen společné fotografování obvyklé v „normální škole“, ale také nevšední zájem rodinných příslušníků o „studijní výsledky těch svých“.

Kdybych měla vzpomenout na všechny veselé i svízelné okamžiky, které provázely naše setkávání, vydalo by to na pěkně obsáhlý svazek. Snad největším oceněním naší společné cesty za vzájemným poznáváním byl slib: „Až se bude v našem městě rušit muzeum, vyjdeme na náměstí jako první protestující my senioři.“

Studenty Seniorského gymnázia jsem předala svým kolegům, když mne pracovní povinnosti přenesly do rožnovského muzea. Kontakty jsme však nepřerušili.

V životě to bývá tak, že do naší paměti se zapisují jen příjemné události, neobyčejná setkání s výjimečnými lidmi, neobvyklé zážitky. S prvním roky Seniorského

názia mám i já dnes spojeno mnoho příjemných vzpomínek a zážitků. Našim neobyčejným posluchačům jsem vděčna za početná přátelská setkání, množství informací, příběhů, zkušeností a doufám, že i přátelství, kterými mne obdařili.

Že se do prvního ročníku zapisují stále noví zájemci o setkávání, získání nových znalostí a účast na muzejních akcích je pro mne velkou odměnou. Účastníci prvních ročníků se už slavnostního programu k 20. výročí pravděpodobně zúčastní jen výjimečně, doufám ale, že by vzpomínali v dobrém. Těm současným přeji, aby i jejich vzpomínky na dobu prožitou v Senioregymnázium byly příjemné a obohacovaly je.

Laudatio ke 20. výročí „Senioregymnázium“ ve Frýdku-Místku

ThDr. Josef Hromádka

Významná instituce celoživotního vzdělávání - frýdecko-místecké Senioregymnázium - si připomíná 20. let své prospěšné a inspirativní činnosti. Publikace, kterou držíte v rukou, vám to chce laskavě připomenout. S vděčností se chceme ohlédnout nejen zpět za dvěma desetiletími bohaté činnosti, ale také nadechnout se na cestu dál v tak prospěšném a potřebném konání v čase seniorského věku.

Každá škola má za sebou řadu let, některá i desetiletí a univerzity dokonce staletí své činnosti. Tato má jen dvacet let. Přesto za tu dobu vyrostl velký zástup jejich absolventů, kteří při úspěšném absolutoriu k ní znovu přilnuli ve společenství Senioreklubu.

Byl jsem požádán před několika lety, abych studujícím přibližoval myšlenkové bohatství řady oborů, ve kterých jsem se sám po celý život vzdělával

a dodnes mě inspirují. A tak jsem sdílel poznání. Jako upřímný pozdrav a gratulaci ke dvacetiletí Senioregymnázium jsem se rozhodl přinést hrst myšlenek z oboru filosofie. Je to láska k pravé moudrosti života, které není nikdy dost a je potřebná v každém věku.

Filosofie je jedna z mála disciplín, která má za úkol citlivě sáhnout na skutečný tep lidského života a pomoci mu orientovat se jedinci ve vztahu k druhému člověku při hledání smyslu a náplně našeho bytí mezi kolébkou a hrobem. A to vše v napojení - jak říkají někteří myslitelé - na „ŘÁD BYTÍ“, nebo - jak říkají křesťané - směrem k Bohu.

Zahlédli jsme v tomto oboru postavy myslitelů a tvůrců, kteří svými díly zanechali odkaz bezpočtu generacím lidstva, až po naše časy. Tím více mě těšilo, že řada

z nich našla odezvu ve vašem zájmu a porozumění, což bylo také pro mne novou inspirací, jak vám jejich myšlenkové bohatství přibližovat.

Chci tím jen naznačit, že po absolutoriu této „Univerzity třetího věku“ už nejdete svým seniorským věkem sami. Tyto postavy minulosti a jejich podněty a myšlenky vás, jak rád věřím, budou provázet ve vašem životě a v rozhodování.

Proto jsem usoudil, že k 20. výročí Senioregymnázia připomenu a poněkud rozvedu myšlenku jednoho starověkého filosofa, který žil v kolébce naší euroatlantické civilizace v antickém Řecku. Jmenoval se HERAKLEITOS. Žil v době 540-480 před Kristem v Efezu a pocházel z aristokratické rodiny. Žil osaměle a bývá označován za „temného“ filosofa. Podobně i Ludwig van Beethoven byl svými kritiky také označován za „temného“ či „tajemného“ skladatele. A pohled'te, kolik hloubky, bohatství a krásy je v jeho hudbě, která nás stále oslovuje.

Herakleitos v samotě a odloučení, v hlubokém ponoření do myšlenek o člověku a jeho okolním světě, dospěl k poznání, jež se stalo nakonec obecným statkem lidstva, když v jeho dochovaných textech čteme dvě slova, která geniálně vyjadřují odkaz jeho poznání: PANTA REI, což znamená VŠE PLYNE, vše je v pohybu.

Je to učení o změně jako podstatném rysu Země i Vesmíru. A ovšem „VŠE PLYNE“ i v našem životě. Od dětství, přes krásné mládí, čas studií, dobu aktivní naplně našeho povolání, přes otcovství a mateřství - až k době odpočinku života při našem lidském finále. To vše takto plyne jen v oblasti našeho osobního života. A ponechávám stranou všechny vnější proměny kolem nás: na scéně společenské, ekonomické, politické, kulturní, náboženské, národní, evropské, světové.

Milý Herakleite, máš pravdu už více než dvě a půl tisíciletí! VŠE PLYNE až příliš rychle v čase našeho života. Pravda, ve svém mládí jsme tu rychlost ani tolik nevnímali. Nyní se jí i divíme. JENŽE – Herakleitos své geniální poznání doplnil ještě jedním významným důrazem.

Za vším řádem života vesmíru i obecného dění, dovozuje, je možné spatřit také náš lidský podíl na něm. A to se všemi jeho klady i zápory. Můžeme mnoho krásných a potřebných věcí vytvořit, nebo také zničit. V tomto procesu v celých dějinách se odráží cesta kultur a civilizací na této krásné planetě zvané ZEMĚ.

Jen dobrý řád tohoto bytí ZEMĚ i VESMÍRU má být pro člověka TABU, dodává Herakleitos. Před ním má člověk pokleknout, smeknout, stát v tichém a pokorném úžasu či lépe v pokorné vděčnosti za to, že takový řád vůbec existuje, že všechno dění není jen zmateným chaosem.

Herakleitos tento ŘÁD BYTÍ nazval řeckým slovem LOGOS. Znamenalo mu to: ROZUM, NEJVYŠŠÍ INTELIGENCI, nebo jak to náboženství vyjadřují výrazem BŮH. Tento ŘÁD BYTÍ v jeho plynutí časem má neuvěřitelnou pestrost a krásu v různých podobách a proměnách. Od pestrosti barev a vůní drobných květin a rostlin na louce až po horské velikány či mořské propasti. To vše ten „temný filosof“ objevuje ve svém ústraní a po staletích odkazuje nám, kteří naopak takřka vůbec nejsme schopni být alespoň chvíli v tichém ústraní, abychom vnitřně prožili onen jedinečný poznatek v daru života, který jsme obdrželi uprostřed celku světa, přírody, vesmíru.

Proto nám vzkazuje přes hradby staletí, nám, kteří nic neuznáváme nic na co si nemůžeme sáhnout, co nemůžeme změřit, zvážit, spočítat. A v současném světě nej-lépe hned a rychle chceme vše mít, uchvátit, zkonsumovat nebo zničit. A tak nám vzkazuje, že „...špatnými svědky jsou lidem oči, uši i všechny smysly a schopnosti, mají-li barbarské duše...“

Jeho údiv nad proměnami života a světa, je údivem vděčnosti, že v každé etapě našeho života smíme objevovat tento pohyb a změnu všeho. A my se smíme radovat z toho, že můžeme být toho všeho aktivní účastí.

Z Herakleitova vidění a pozorování se zrodilo jeho druhé nejznámější rčení: „Nikdy nevstoupíš dvakrát do stejné řeky.“ Ptáme se proč?

Inu, vždy je tu něco nového. Tak jak ubíhá voda v řece, na jejímž břehu stojíš se svým životem, tak podobně vždy nově vstupuješ do proudu času, života a jeho proměn, které stále plynou. Vždy je tu něco nového, jiného. To vše nás čeká také i v našem seniorském věku. Novost a jinakost nás může překvapit až vylekat, nebo také obohatit, povzbudit a inspirovat. K tomuto pohybu směrem k budoucnosti vám chtělo posloužit i Seniorsgymnázium, které je už dvacet let vaší ALMA MATER, vaší kojnou matkou.

Snad mohu také říci, že mi bylo potěšením, že jsem spolu s vámi směl znovu a znovu vstupovat do tohoto proudu dění. Do stálých proměn života s námi všemi a kolem nás. Pokoušel jsem se alespoň v oblasti, která byla mně svěřena, otevírat pohledy všemi směry po horizontech světového dění. Jsem rád, že jste tomu rozuměli jako otevřené nabídce, jako inspiraci k promýšlení souvislostí našeho bytí, nikoli jako tvrdé školometské povinnosti.

A tak nakonec ještě drobnost. Pověděl-li Herakleitos, že „VŠE PLYNE“, pak rozuměl pod těmito dvěma slovy široký tok života, proces ve vývoji, klidný proud, který není nebezpečnou TSUNAMI.

Šlo mu o to, aby člověk, jedinec i celá lidská společnost v tom plynoucím proudu času a života uzrávali k vzájemnému prospěchu a pravé náplni života. To je také krásný úkol našeho seniorského věku.

Podobně to formuloval i J. A. Komenský, který prožil bouřlivý čas 30leté války v 17. století, a když boje skončily, vyjádřil myšlenku: OMNIA SPONTE FLUANT, ABSIT VIOLENTIA REBUS - což znamená: AŽ VŠECHNO KLIDNĚ PLYNE, AŽ JE VŠEM VĚCEM VZDÁLENO NÁSILÍ.

Náš současný svět věru takový není. Dnes v něm spíše všechno pádí, utíká, předbíhá, dokonce se někdy i bezhlavě řítí. V tom řítícím se expresu času a událostí býváme, žel, také my jako jeho nedobrovolní pasažéři. Přál bych si, aby vám zůstal tento čínorodý „Ústav na frýdeckém zámku“ vzpomínkou na lidskou a myšlenkovou oázu, kde jste nabírali dech a sílu, abyste ve vichrném průvanu dnešní doby obstáli i ve stáří. Proto závěrem ještě malé VIATICUM - průvodní list pro vaše další putování podzimem života:

1. Zachovejte si především vnitřní svobodu, která je vždycky více niternou hodnotou než jen studeným paragrafem, ať už zapsaným v jakékoli listině práv a svobod. Náš svět dnes paragrafy hojně píše a vyhlašuje, ale následně nerespektuje, spíše jimi nakonec pohrdá.

2. Jako poutníci už desetiletími života pamatujte, že lidský život má své naplnění až ve vztahu k druhému člověku. Rozbujelý individualismus a hypertrofovaná asertivita osobnosti se dnes stávají problémem pro navázání skutečného vztahu mezi lidmi. I v nejmenším lidském společenství jako jsou: manželství, partnerství, rodina, sousedství, přátelství, ve všech těchto vztazích se naše síly neutrácejí ani neztrácejí, naopak spíše se množí a bohatnou. Hledejme a tvořme taková společenství. Seniorskému gymnáziu k nim také patří.

3. V době, v níž politikové všeho druhu i tak zvané CELEBRITY vědí všechno a vědí to nejlépe, zůstaňte uchráněni takovýchto nevhodných prototypů. Výstupy jejich medializované činnosti se stále více podobají černé kronice. A to až do takové míry, jak jsme zahlédli svého času v přímém přenosu, že se politici navzájem fackují. V doslovném i v přeneseném slova smyslu. Škoda, že spíše hanba nefackuje je samé. Bohužel, hanba dnes fackuje celou naši společnost.

4. Řeka času a života někdy také přináší kalné vody. Ať vás neuhraňou a neustrhnou. Pro takové chvíle je dobré se přidržet myšlenky herečky, básnířky a spisovatelky Olgy Scheinpflugové, která napsala, že je štěstí pro člověka, když „...vidí věčnost za přeháňkou doby...“. Pamatovat na to v seniorském věku je důležitá priorita.

To vše a ještě řadu dalších myšlenek bychom mohli přijmout od antického filosofa. Přinesl jsem vám je jako LAUDATIO ke 20. výročí Seniorského gymnázia, abych je uvázal do malé kytičky gratulace všem absolventům za těch dvacet let. A také jako bonus, drobnou pozornost současným studentům - a posléze i jako poděkování jejímu vedení, že jsem mohl malým podílem přispět a být při tom, co dobrého se zde konalo a koná pro krásná, pestrá a inspirací prozářená léta našeho seniorského věku.

Mých třináct let vedení Senioregymnázia a Seniorklubu

Anna Volná, organizační pracovnice Muzea Beskyd F-M (1996-2009)

Přechod do důchodu a následující seniorský věk je pro většinu „postižených“ ohromnou životní změnou, největším problémem je smysluplné využití volného času. Tuto skutečnost se rozhodli řešit pro občany města Frýdku Místku a okolí pracovníci Muzea Beskyd.

Skromné začátky Senioregymnázia zahájili lektoři Muzea Beskyd, Mgr. Jiřina Veselská, Mgr. Jaromír Polášek, Mgr. Pavla Procházková aj. Ve čtvrtém ročníku jsem převzala vedení Senioregymnázia já a v roce 1996

se konaly první „maturity“, které jsem musela připravit. Z třicetidvoučlenného ročníku absolvovalo testy s výbornými znalostmi třicet seniorů. Následující léta byla poznamenána hledáním odborných lektorů

z mnoha oborů, např. ze zdravotnictví, ekologie, sociologie, životního prostředí, psychologie, filosofie. Dále bylo potřeba najít odborníky na cestovatelské přednášky z celého světa, rukodělné práce a řadu dalších odvětví.

Podařilo se mi získat hodně renomovaných vědců, cestovatelů, lékařů a odborníků z mnoha dalších profesí z místních zdrojů i ze vzdálenějších oblastí – z Ostravy, Olomouce a vlastně z celé České republiky.

Aby přednesené lekce dostaly i praktický ráz, zavedla jsem řadu exkurzí, v nichž si všichni ověřili své nabyté vědomosti v praxi. Mnoho zájezdů se uskutečnilo na české hrady a zámky, na vyhlášené zahrady v ČR, Polsku, na technické unikáty, lze zde vzpomenout například ruční výrobu papíru ve Velkých Losinách, ruční výrobu gobelínů ve Valašském Meziříčí, přečerpávací elektrárnu Dlouhé Stráně a další.

Ohlas studia v Senioregymnáziumu Muzea Beskyd byl čím dál větší, zejména po odvysílání pořadu v České televizi Ostrava a po získání grantů z Prahy, kde bylo naše úsilí vyhodnoceno velmi kladně. Protože všichni absolventi chtěli pokračovat ve studiu i po ukončení po čtyřech letech studia, byl založen Seniorklub a zde se všichni i nadále scházejí. Protože počet seniorů neustále narůstá, bylo nutno organizačně vyřešit přednášky, výukové prostory a řadu dalších potřeb. Vše se podařilo a studium pokračuje i nadále po mém odchodu do důchodu. Víím to dobře, neboť neustále sleduji tyto aktivity, jsem zvána na významné dny (maturity, ukončení školního roku, speciální přednášky aj.).

Prožili jsme spolu mnoho nádherných okamžiků, na které určitě nikdy nezapomeneme, a já mám krásný pocit, že jsem přispěla k tomu, že jste se seznámili a že jste nadále mými dobrými přáteli i mezi sebou a že získáváte nové poznatky, které Vás baví i v tomto pokročilém věku.

Zdravím všechny znovu a přeji mnoho krásných zážitků do dalších dvaceti let.

Historie a současný systém Seniorgymnázia¹

Dana Ramíková-Marek Weissbrod

Úvod

Muzeum Beskyd Frýdek Místek ve Frýdkém zámku poskytuje veřejnosti širokou nabídku vzdělávání pro téměř všechny věkové skupiny. Tyto aktivity mají dlouhou tradici, trvající přes dvě desetítky let. Zajišťuje muzejní lekce pro základní a střední školy, přednášky a vycházky pro dospělé a Seniorgymnázium se Seniorklubem, které jsou určeny právě seniorům.

Seniorgymnázium Muzea Beskyd je volnočasová aktivita. Po absolvování čtyřleté docházky a vykonání „maturitní zkoušky“ formou testu mohou zájemci o další setkávání pokračovat v navazujícím Seniorklubu. Maturita je pouze symbolická, nemá akreditaci MŠMT a právní hodnotu, takže prostřednictvím Seniorgymnázia nelze získat například chybějící středoškolské vzdělání. Výstupem proto není maturitní vysvědčení, ale pamětní list o absolvování Seniorgymnázia.

Historie Seniorgymnázia

Seniorgymnázium bylo v Muzeu Beskyd založeno Mgr. Jiřinou Veselskou (viz její úvodní článek *Bylo - nebylo a je...*)². První ročník začal už v září 1992. Po roce 1989 bylo ve Frýdku-Místku málo volnočasových aktivit pro seniory, pouze oficiální Klub důchodců s měsíční frekvencí návštěvy. Druhým impulsem byla změna podoby muzea, které chtělo ukázat, že je moderní a zajímavá instituce se širokou nabídkou aktivit. Součástí Seniorgymnázia bývaly také vycházky a exkurze, hlavně po Frýdku, Místku, Hukvaldech a Rožnově. Mezi lety 1994-1996 se o Seniorgymnázium staral Mgr. Jaromír Polášek, od září 1995 došlo z ekonomických důvodů ke spojení 1. se 2. ročníkem a 3. se 4. ročníkem. Od roku 1996 vedla Seniorgymnázium Anna Volná, která také hned připravila maturity pro první absolventy. Přibýly poznávací autobusové zájezdy s kulturní a vzdělávací tematikou do vzdálenějších míst.³ Když po čtyřech letech docházky a maturitě studenti studium ukončili, řada z nich projevila přání v setkávání pokračovat. Proto byl pro absolventy následně zřízen Seniorklub, volnější

¹ Text je přepracovanou verzí příspěvku, který jsme prezentovali na konferenci *Senioři v muzeu*, uskutečněné v červnu 2011 v muzeu v Hodoníně. Sborník s příspěvky z konference vyjde na konci roku 2012.

² Také viz VESELSKÁ, Jiřina. *Jiná škola – jiní studenti*. In *Pobeskydí*, 1993. Frýdek-Místek: Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, 1993, str. 20-21.

³ O činnosti Seniorgymnázia a Seniorklubu více viz také: VOLNÁ, Anna. *Seniorgymnázium a Seniorklub Muzea Beskyd Frýdek-Místek. Práce a studie Muzea Beskyd – Společenské vědy*. 2004, č. 14, str. 301-302. ISBN 80-86166-14-7. Také viz obdobné VOLNÁ, Anna. *Činnost Seniorgymnázia a Seniorklubu Muzea Beskyd Frýdek-Místek. Práce a studie Muzea Beskyd – Společenské vědy*. 2006, č. 17, str. 112-116. ISBN 80-86166-19-8.

pokračování Senioregymnázia. Od roku 2009 má Senioregymnázium na starosti Dana Ramíková. Náplň se proměňuje podle potřeb a poptávky, autobusové zájezdy a exkurze byly nahrazeny tvůrčími dílnami a rozšířenými kurzy různého zaměření.

Organizace studia

Studium v Senioregymnázium trvá čtyři roky, docházka do Seniorklubu není časově omezená. Přednášky začínají v září zápisem a uhrazením školného. Přihlášky se ale přijímají už v průběhu letních měsíců. Frekventanti se po zápisu schází jednou za čtrnáct dní ve čtvrtek, jednu skupinu tvoří spojený 1. a 2. ročník, druhou 3. a 4. ročník. Toto spojení ročníků je zatím organizačně nutné a zaběhnuté, ale není ideální, protože v dalším školním roce s příchodem nových „prvňáků“ se skupiny promíchají, ale v dalším roce se spolu setkávají původní ročníky. Tento fakt značně znesnadňuje návaznost přednášek u těch témat, které jsou na pokračování, například dějiny umění, somatologie nebo botanika. Vyžaduje to pak pečlivé plánování, aby všechny ročníky prošly všemi zamýšlenými přednáškami daného cyklu.

Přednášky probíhají v prostorách Zámeckého klubu frýdeckého zámku, ve kterém se nachází i zázemí kuchyňky a v němž je nabízeno i drobné občerstvení. Za odpoledne proběhnou dvě přednášky s vloženou přestávkou. Někdy je doplňuje následná prohlídka některé výstavy Muzea Beskyd. Frekventanti Senioregymnázia a Seniorklubu mají vstup na všechny výstavy a do expozic zdarma. Lektory jsou převážně externisté, doplňují je odborní pracovníci muzea (viz kapitola Lektori Senioregymnázia). Kromě základních přednášek jsou zájemcům nabízeny mimořádné tvůrčí dílny, které jsou však uhrazeny zvlášť, mimo základní školné. Jedná se třeba o drátování, pletení košíků z papíru, výroba vánoční dekorace, arteterapii nebo aranžování květin. Také se pro ohlas posluchačů mimořádně zařizují speciální rozšířené kurzy, třeba genetika a trénink paměti, které probíhají v jiných termínech a jsou hrazeny účastníky rovněž zvlášť. Ojedinele se konají mimořádné přednášky pro všechny ročníky Senioregymnázia i Seniorklub najednou. Tyto akce pak probíhají v Rytířském sále našeho zámku, stejně jako slavnostní ukončení školního roku.

Po čtyřech letech přichází maturitní ročník k písemné maturitní zkoušce, na kterou se studenti připravují podle daných tematických okruhů. Zkouška má podobu testu s nabízenými možnostmi a, b, c. Celé Senioregymnázium je volnočasová aktivita, účast na přednáškách i absolvování maturitní zkoušky jsou dobrovolné. Docházka se sice pro statistiku sleduje, ale nemá to žádný vliv na hodnocení účastníka. Pro zajímavost uvádíme skutečnou docházku jednotlivých ročníků a klubu třeba ve školním roce 2010/2011. Údaj sděluje, kolik lidí v průměru reálně docházelo na přednášky oproti 100 % přihlášených účastníků: 1. ročník 64 %, 2. ročník 73 %, 3. ročník 72 %, 4. ročník 79 %, Seniorklub 68 %. Procenta zahrnují i účastníky, kteří studium po několika přednáškách ukončili.

Návštěvnost Senioregymnázia (při ideální docházce 100 % zapsaných)

rok	přednášek a akcí	účastníků	zapsaných posluchačů SG a SK
1998	58		
1999	58	1 734	
2000	111	3 080	
2001	99	4 164	
2002	93	4 350	
2003	91	4 548	
2004	96	5 093	
2005	97	5 124	
2006	89	4 159	
2007	94	4 848	146
2008	95	4725	144
2009	96	5 366	151
2010	97	4 494	165
2011	115	5 262	178

Účast seniorů na přednáškách ovlivňuje řada faktorů, především zdravotní stav, mobilita, ale také počasí (námraza, ledovka, vedra), zájem o dané téma a další. Muzeum vytvoří maturantům na konci posledního čtvrtého ročníku také tablo.

Kromě závěrečné maturitní zkoušky neprobíhá žádná průběžná klasifikace ani zadávání prací a úkolů. Studenti Senioregymnázia si přesto většinou dělají pečlivé poznámky z přednášek a také si vypracovávají k pozdější maturitě zadané tematické okruhy. Někteří účastníci uvedli, že si nyní užívají studium více než v mládí, schází se „studijní skupinky“, které se spolu učí a vypracovávají si otázky. Jsou na své studium v Senioregymnázium před potomky a vnoučaty náležitě pyšní. Každý školní rok je slavnostně zakončen začátkem června, po maturitě čtvrtého ročníku, která probíhá zpravidla o týden dříve. Součástí slavnostního ukončení školního roku je předání Pamětních listů – obdoba maturitního vysvědčení maturantům - hudební program a raut. Absolventi čtyřletého Senioregymnázia mohou pokračovat v Senioreklubu. Ten je volnější obdobou Senioregymnázia. Frekvence docházky je měsíční, odlišná je také skladba přednášek. Pro velký zájem absolventů a omezenou kapacitu prostor Zámecského klubu byl Senioreklub od září 2011 rozdělen na dvě střídající se skupiny.

Technicky přednášky zajišťuje muzeum, pro přednášky se využívá moderní AV projekční technika - notebook, dataprojektor, CD přehrávač, dříve i diaproskop a video. Někdy si přednášející přináší vlastní techniku. Obvykle si lektor donese také doprovodný materiál – názorné ukázky, CD, modely, literaturu a poslední dobou i zpracovaný doprovodný text s informacemi k přednášce pro účastníky.

Obsah studia a témata

Od počátku byl obsah přednášek Seniorgymnázia tematicky zaměřený podobně jako v současnosti, určité rozdíly zde ale byly. „*Přednáškový cyklus měl vždy tři oddíly: náročnější téma - přírodovědné obory, historie, dějiny hudby apod. Střed byla kulturní historie, způsob života, většinou spojeno s besedou a podněty nebo informacemi přítomných. Třetí byl ze života muzea - nové sbírky, expozice, výstavy, starožitnosti.*“⁴ Právě sekce Život muzea je nyní více v pozadí a byla zastoupena vernisážemi a výstavami.

Snahou organizátorů Seniorgymnázia a Seniorklubu v současnosti je vytvořit pestrou náplň přednášek se solidní úrovní, zahrnující témata zdraví, zdravotní péče a biologie, psychologie, hudby, tradic, lidové kultury, filosofie, cestování, kultury, památek a umění, historie, poznávání regionu, přírody, rostlin a živočichů, informovanost o akcích muzea, výstavách, vernisážích atp. V minulosti byly pořádány též kulturní a vzdělávací autobusové zájezdy, které však byly postupně pro klesající zájem a organizační důvody zrušeny. Tuto základní nabídku témat nyní rozšiřují mimořádné prohloubené kurzy a mimořádné výtvarné tvůrčí dílny. Hlavně v začátcích Seniorgymnázia byli senioři také těmi, kteří naopak přinášeli informace muzeu. Byli požádáni o vyplnění informačních dotazníků, ty cílenými otázkami zjišťovaly, jakým způsobem slavila rodina seniora Velikonoce a Vánoce v době jeho mládí. Někteří dotazníky velmi pečlivě vyplnili a poskytli tím muzeu zajímavá data pro další výzkum regionálních tradic.⁵

Skladba, věk a profese seniorů

Skladba návštěvníků Seniorgymnázia a Seniorklubu je pestrá. Poměr mužů a žen vyznívá jednoznačně ve prospěch žen, mužští účastníci jsou vzácnější. V Seniorklubu je 9,6 % mužů a 90,4 % žen, v Seniorgymnázium (1.-4. ročník) je v průměru 7,3 % mužů a 92,7 % žen. Účastníci byli a jsou různých profesí, rozmanité je i jejich vzdělání – od základního po vysokoškolské. Také věkové rozpětí je široké, pro hrubou orientaci uvádíme vzorový ročník – v maturitním ročníku 2010/2011 bylo nejmladší studentce 58 let a nejstarší 76 let. Nejstarší frekventanti docházejí do Seniorklubu, někteří z nich jsou muzeu věrni už od prvních ročníků Seniorgymnázia. Místem bydliště dvou třetin dotázaných seniorů je město Frýdek-Místek, jedna třetina dojíždí do Seniorgymnázia odjinud.⁶

Původní zaměstnání a profese docházejících seniorů jsou různé. Pro hrubou orientaci uvádíme dotazníkový průzkum z roku 2009/2010⁷ - v Seniorgymnázium najdeme nejvíce účetní profese (20 %), obchod (20 %), práce v administrativě (18 %), služby (17 %), školství (5 %) a další.⁸ V Seniorklubu to bylo nejvíce školství (20 %),

⁴ Informace Mgr. Jiřiny Veselské.

⁵ Tyto dotazníky jsou uloženy v rukopisech Muzea Beskyd Frýdek-Místek, rkp. 2 231, rkp. 2 314. Ve sbírkách jsou uloženy i fotografie z každoročních tabel (zpočátku po každém ukončení ročníku) i tabel maturantů.

⁶ POLÁŠKOVÁ, Jiřina. *Vzdělávání seniorů*. Diplomová práce. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009-2010, str. 52. Uloženo u autorky.

⁷ Tamtéž, str. 53-54.

⁸ „V dřívějším profesním zastoupení vzdělávaných seniorů byli zastoupeni úředníci, operátoři pro vkládání dat, kadeřnice, účetní, ekonomové, inventurníci, skladníci, laboranti, prodavači, vrátné, dispečerky, agronomky, lesníci, referentky vzdělávání dospělých, recepční, telefonistky, spojovatelky, textilní dělnice, uklízečky, dispečerky, personalistky, mis-

práce v administrativě (18 %), zdravotnictví (14 %), účetnictví (12 %), logistika (10 %), obchod (8 %) ad.

Přínos Seniorgymnázia

Seniorgymnázium je ojedinělou aktivitou, která je u většiny muzeí v této podobě neobvyklá a nestandardní. U nás má už dvacetiletou tradici. Naším cílem je nabídnout seniorům bohatou a aktivní náplň volného času, možnost poznání a zapojení do kulturního dění. Je to také podpora celoživotního vzdělávání a udržování se v mentální kondici. Muzeum poskytuje také určitou formu poradenství, účastníci mají možnost zeptat se daného odborníka na otázky, které je zajímají, například z oblasti mykologie, medicíny, botaniky, psychologie ad.⁹ V neposlední řadě má setkávání v Seniorgymnázium významnou socializační funkci, jsou zde navazována nová přátelství, kontakty a vznikají nové kolektivy známých a přátel.

Senioři jsou také velkým přínosem muzeu. Tvoří důležitou zpětnou vazbu, ohlas našich akcí a celé činnosti Muzea Beskyd. Svou účastí mají podíl na návštěvě vernisáží a výstav, dělají také propagaci muzea mezi svými známými a ve svých rodinách. Také muzeum získává informace a vzpomínky pamětníků, kteří nezřídka i obohacují sbírky Muzea Beskyd přinesením předmětů a památek po svých předcích.

Jsmo rádi, že i v současnosti, kdy je oproti situaci před dvaceti lety poměrně široká nabídka různých aktivit pro seniory, je o Seniorgymnázium Muzea Beskyd stále velký a trvalý zájem a přes nejrůznější lákadla moderní doby zůstává zajímavou alternativou trávení volného času.

Lektoři Seniorgymnázia

Dana Ramíková-Marek Weissbrod

Připomenout některé výrazné lektory pár větami je úkol nevděčný a nelehký. Snadno se na některé z desítek přednášejících nevzpomene a těžko se mezi desítkami tak rozdílnými osobnostmi vybírá. Snad nám odpustí ti, které jsme zde nepřipomněli.

Začneme lektory, kteří vzešli z řad pracovníků muzea. **Mgr. Jiřina Veselská**, iniciátorka Seniorgymnázia, přednáší etnografická témata, spojená se zvyky a svátky. Mezi pilné přednášející patřila **RNDr. Alena Hájková**, botanička a vedoucí přírodovědného oddělení i současná vedoucí oddělení entomoložka **RNDr. Magdaléna Roháčová, PhD.** Zvířatům se věnoval muzejní zoolog **Mgr. Pavel Džubera**, geologii prom. geolog **Jiří Stáhalík**. Téma řezbářské a problematiku 2. světové války přednášel historik **PhDr. Jaroslav Dvořák**. S jógou nás seznamuje výtvarnice **Lenka Kovalová**, knižní svět přibližuje knihovnice **Radmila Matěnová (dříve Švihlová)**.

trové odborného výcviku, učitelé, vychovatelé, agronomky, chemici, soustružnice, konstruktéři, stavební technici, projektanti, krejčí, zahradníci, sociální pracovníci, vedoucí stravování, kuchařky a jedna cvičitelka plavání. " POLÁŠKOVÁ, Jiřina, c. d., str. 53-54.

⁹ Už od počátku bylo určitou motivací k dalšímu vzdělávání, to že „...senioři oceňovali skutečnost, že mohou doma posloužit informacemi, které ostatní členové rodiny nemají a tím si upevňují své postavení plnoprávného člena rodiny.“ Informace Mgr. Jiřiny Veselské, e-mail ze 8. 6. 2011 v archivu autorů článku.

Dlouholetými přednášejícími jsou **Mgr. Jaromír Polášek** a **Mgr. Bc. Jiřina Polášková**, kteří se zabývají hlavně regionální historií, historickým i současným Frýdkem, pověstmi a mnohým dalším. **Mgr. Bc. Marek Weissbrod** se věnuje dějinám umění a památkám. Přednášky se společenskovední tematikou měli **PhDr. Kateřina Janásová**, **Mgr. Marcela Černochová**, **Mgr. Barbora Kulihová** a **Mgr. Bc. Petr Juřák**.

Mezi externí dlouholeté a žádané lektory patří **ThDr. Josef Hromádka**, bývalý polistopadový místopředseda vlády, evangelický farář, teolog a pedagog, jehož moudrá a především filosoficky zaměřená témata přednášek jsou velmi oblíbená. **Mgr. Zdeněk Samek** se ve svých přednáškách zabýval historickými městy, památkami a hlavně zahradami – zaslouží obdiv mj. také za to, jak navzdory zdravotním problémům zůstal svěžího ducha a aktivně přednášel až do sklonku života v roce 2012. S muzikologickými tématy do Seniorského gymnázia přichází evangelický farář **Mgr. Pavel Křivohlavý**.

Medicinská a zdravotní témata přednášela **Mgr. Ludmila Pavlatová**, **MUDr. Renáta Kretková**, **Anna Hrochová**, **MUDr. Jan Mrózek**, **Lenka Hronová** a další. Psychologická témata rozebírali **Mgr. Šárka Sládečková**, **PhDr. Pavel Ramík**, **PhDr. Anna Něničková**, **Bc. Iveta Štvartáková**, prom. psycholog **Jiří Vašinka** a další. Našemu zdraví duševnímu i tělesnému se také věnovali **Ing. Rudolf Rýpar**, **Zdeněk Šebesta**, **D. Šuricová**, **RNDr. Alexandr Skácel**, výživě **Mgr. Zuzana Jurzykowská** a další.

Svou lesáckou tematikou jsou oblíbení **doc. Ing. Otakar Holuša, PhD.** a **Ing. Tomáš Peka**. **Ing. Otakar Šteffek** je odborníkem na botaniku, pěstitelství, genetiku a sadařství. **Ing. Miroslav Lysek** je fotograf převážně beskydské přírody a přednáší témata regionu, naučných stezek a památek. Cestopisnou tematiku přednášel **prof. Ing. Pavel Macura**, nyní cestovatelské zkušenosti předávají **Mgr. Alena Mokrá**, **Ing. Jaromír Chvastek**, **František Mamula** a **Mgr. Dominik Ramík**.

Tréninkem paměti se zabývala **Mgr. Martina Pavelková**, sociologii **PhDr. Ludmila Žitníková**, **Mgr. Mikulíková**. Prezentovala se i právní témata – **JUDr. Jana Dresslerová**, **JUDr. Mikulík Hamele**. Ekologií se zabýval **Ing. Miroslav Volný**. O chovu slonů a dalších zvířat v ostravské ZOO přednáší **Daniel Zvolánek**. Nemůžeme opomenout tvůrčí dílny – **Zdenku Čaplovou**, drátenici **Mgr. Karlu Kopcovou** nebo floristku **Annu Sumcovou**. **MUDr. Jana Hajdušková** přednášela o včelařství a medu, **Ing. Alena Křibíková** o perníkářství, dobrovolnictví přiblížila **Martina Hölblingová** a arteterapii na našich seniorech vyzkoušela **Věra Řehová**.

Kromě pravidelných lektorů zde mimořádně „hostovaly“ i další osobnosti. O Petru Bezručovi hovořil **Vilém Vlk**, folklóru a souboru Ostravice se věnovala **Věra Šimková** a svou tvorbu představila malířka **Eliška Servátková**. **PhDr. Jitka Noušová** hovořila o sokolském sletu v Praze. Zoologii se věnoval **Mgr. Martin Gajdošík, PhD.** O městě Frýdku-Místku a jeho problémech besedovala tehdejší primátorka, nyní senátorka, **Ing. Eva Richtrová**. Zajímavou přednášku měl v Seniorském gymnáziu také sociolog **prof. PhDr. Jan Keller, CSc.**

Přednáška v Zámeckém klubu, 2011

1996-2000

1993-1997

1995-1999

Drátenická dílna, 2010

2000-2004

1994-1998

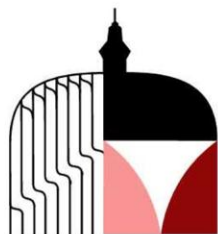

2008-2012

<http://web.telecom.cz/muzeumbeskyd>

2007-2011

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, p. o.

Hluboká 66, 738 01 Frýdek-Místek

E-mail: muzeumbeskyd@telecom.cz

Tel: 558 628 001